

Laatdienst 3 december 2006

Kapelkerk Laat 80 Alkmaar

serie : Godsbeelden: God niet een 'Hij' maar een 'Zij'??

Voorganger : Annerien Groenendijk

Tekst : Exodus 3, 9 -14

Overweging:

In de voorbereiding op de Nieuwe Bijbel Vertaling werd er in 1999 een stevig protest aangetekend tegen het idee om ook in deze vertaling traditiegetrouw het woord HEER op te nemen als weergave van de Naam voor God.

Wel hondervijftig suggesties (ondersteund door zo'n 700 mensen) werden verzameld als alternatief. De actie kreeg in kerkelijke kring bekendheid onder het motto 'De HEER kan niet meer!'

Voor wie dacht dat "we" inmiddels ruimdenkender zijn geworden; voor wie meent dat men zich in het algemeen meer bewust is van hoe bepaalde woorden en beelden kunnen doorwerken in levens van mensen en ook belemmerend kunnen zijn...

Ik moet jullie teleurstellen: men heeft besloten dat De HEER wel degelijk nog "kan". Alle serieuze, bijbelse alternatieven ten spijt.

En dan hebben we vanmorgen gehoord hoe veelzeggend en inclusief de Godsnaam eigenlijk is: JHWH betekent: Ik zal er zijn ; of Ik zal er bij zijn.

Voor ons als voorbereidingsgroep was dat de invalshoek die we uiteindelijk kozen.

Waar we hier vandaag nadenken over godsbeelden; stilstaan bij het feit dat we altijd in beelden over God spreken, zonder dat we daarmee God 'in onze vingers' hebben; laat staan "in onze broekzak"...

Dat was eigenlijk de centrale gedachte in onze gesprekken,. Of zoals het klonk in de inleiding -met woorden van Marijke de Bruijne:

.... Waar schuil Jij in een beeld van nu,
Geheimvol, puur en diep,
dat ons tot onze grenzen stuwt
Om iets van Jou te zien....

De mens die zich de beelden schept
waar Jij zelf beeldloos bent,
Zoekt zich daarmee een toegangsweg
Naar Jou die ons al kent.

We waren het er met elkaar over eens dat we alleen in beelden over God kunnen spreken, zoals ik al zei. En dat die beelden mogelijk ook wisselen , afhankelijk van de fase van ons leven waarin we ons bevinden; afhankelijk van wat we meemaken ook...

De meest sprekende vorm om je dat voor te stellen was voor ons een diamant. Een edelsteen met vele facetten, waar je -afhankelijk van de lichtinval, afhankelijk van op welke plek in de ruimte je ernaar kijkt; afhankelijk ook van de stemming waarin je ernaar kijkt - iedereen iets anders kan zien. En op een ander moment weer iets anders.

Voortbordurend op de twee voorgaande diensten, waarin het ging over het letsisme en over de Almachtige Vader, staat voor ons vast dat het belangrijk is om ruimte te ervaren om je eigen godsbeeld te mogen hebben. Dat is iets wat wij (hoewel van hogerhand DE HEER dus blijkbaar nog 'moet') , Wat wij als een voorrecht ervaren van deze tijd.

Dat we over allerlei zaken van het geloof vrijelijk mogen nadenken en praten. Vragen erbij mogen stellen.

Tegelijk zijn we ons ervan bewust dat dat ook onzekerheid geeft. Dat het een stuk verantwoordelijkheid bij onszelf legt, waar vroeger bepaalde dingen- en zeker een godsbeeld - vanzelfsprekend werden geacht als iets waar we het allemaal over eens waren.

Wat natuurlijk ook toen niet zo was, maar weinigen durfden daar voor uit te komen. 'Afwijkend zijn' leidt binnen kerk en geloof al snel tot 'buiten de boot vallen'.

Dus... Het is winst, dat we nu kunnen zeggen: Dit beeld spreekt mij aan : kracht ,ruimte, energie, Aanwezige, Levende, Bron, Eeuwige, Verborgene,Stem, Liefde, Licht.. En noem maar op.

Zo zijn er nog veel meer beelden te bedenken. En velen daarvan gaan direct terug op de Bijbel. En dat is iets wat misschien toch niet voor iedereen bekend is.

Wij willen nadrukkelijk niet de ene eenzijdigheid verruilen voor de andere. Dus de vraag: God niet een 'Hij' maar een 'Zij'? Zullen wij beantwoorden met "Ja, ook.. Maar nog veel meer..."

Belangrijk is dat zo'n beeld iets verwoordt van jouw/mijn betrokkenheid bij God en geloof. Het gaat tenslotte meer om de *inhoud* dan om het beeld.

God hoeft geen persoon te zijn (denk aan de dienst van 1 oktober), maar het gaat wel om een persoonlijke relatie van ieder van ons die zich op een of andere manier bewust verhoudt tot de christelijke traditie, tot de Bijbel of het chr. geloof.

Een persoonlijke relatie betekent ook dat het iets is dat in ontwikkeling is en blijft- in beweging is; aan verandering onderhevig.

De eeuwen door zijn mensen onvrij geweest of gehouden om zich daar op te bezinnen of over uit te spreken. Men was (en is soms nog) bang dat men op het moment dat je afscheid neemt van een bepaald godsbeeld(b.v. de Almachtige Vader), je ook afscheid neemt van God- van geloven.

Jean-Jacques Suurmond schreef hierover in *Trouw* in sept. jl. en hij reageert hierop tamelijk kras: Onzin, noemt hij dit.

"Mensen verwerpen dan een beeld," zegt hij, "dat ze tot afgod hebben gemaakt en dat is een voortreffelijke bijbelse daad.

Maar we kunnen niet zonder beelden. De beelden (ik citeer nog steeds) die tijdens de Reformatie uit de kerken werden gesloopt, kwamen al snel wraakzuchtig terug in starre protestantse dogma's. Feitelijk verbale beelden." Einde citaat.

Volgens Suurmond is de enige oplossing om in ons spreken over God zoveel mogelijk verschillende beelden te gebruiken. Zodat we ons ervan bewust zijn dat we alleen op die manier -zo nu en dan -soms even- een glimp kunnen opvangen van wie of wat God is. En wat wij daar aan hebben als Bron van inspiratie; als ijkpunt voor ons leven met een gelovige 'bedding'.

En wat dan te denken van die Godsnaam?

Waarom te rade gaan bij Exodus 3?

Voor ons is dit een belangrijk gedeelte, omdat God zelf zich hier bekendmaakt met zijn Naam. En dat is tamelijk uniek - het is uniek!

Waar in Genesis 32 Jakob, de voorvader van Israël, worstelt met God bij de Jabbok en dan vraagt : Zeg mij toch uw Naam! Krijgt hij geen antwoord.

Hier wordt de onzekerheid en angst van Mozes beloond: Ik zal er zijn; Ik zal er bij zijn !

Deze bekendmaking gebeurt niet zomaar op een willekeurig moment in de geschiedenis van God met het volk Israël, maar midden in de ellende van het slavenbestaan in Egypte. Het 'doornige', weerbarstige bestaan, waar die doornstruik, dat braambos ook symbool voor staat. Dwars door die weerbarstigheid heen, maakt God zich bekend.

Als degene die wel degelijk had gezien wat er gebeurde met dit volk en hun hulpgeroep heeft gehoord.

En God zei: Ik zal jullie redden uit de macht van Egypte; uit de macht van het kwaad; het bedreigde bestaan. Maar jij, Mozes- *jij mens* !, kan je ook zeggen:

Jij moet het doen. Jullie zijn mijn handen, mijn ogen ,mijn voeten. Ik zend jullie de wereld in om op die manier mensen vrij te maken. Doe er iets aan , aan dat onrecht in de wereld. Verhef je stem en ga er op af.

De Onzienlijke, onzichtbare God maakt zich bekend als Redder van de onaanzienlijken. En daarmee legt God -Ik zal er zijn is zijn/haar Naam - een groot stuk verantwoordelijkheid bij mensen.

De Nabije, Aanwezige is het die kracht geeft, moed en doorzettingsvermogen om te gaan waar geen wegen gaan.

Daarmee wordt een ander belangrijk aspect duidelijk, althans voor ons:

Als je met elkaar het er over eens bent dat we altijd in beelden over God spreken en dat God niet samenvalt met onze beelden, dan kan dat de indruk wekken dat daarmee alles kan en alles goed is. En dat is natuurlijk niet zo, volgens mij tenminste niet.

Het geheimvolle van God blijft, het mysterie van die Oerkracht , Bron van alle zijn. Maar veelzijdigheid, (denk aan die diamant) betekent geen willekeur.

Daarvoor geeft de bijbel duidelijk genoeg criteria voor wat wel en niet goed is. Wat wel en niet God is, zou ik bijna zeggen..

Mensen kunnen zich te buiten gaan aan die beelden, door ze te claimen en zo God voor hun karretje te spannen. En dat geldt zowel voor hen die God 'God' noemen, als voor hen die 'Allah' zeggen.

Ik denk aan het " Gott mit uns' op de koppels van de Duitse soldaten tijdens de Tweede Wereldoorlog. Ik denk aan de woorden op de Amerikaanse dollar:

'In God we trust'. Of zoals -voor de invoering van de euro- op de Hollandse gulden : 'God met ons'.

Dat zijn riskante uitingen van 'geloof'- tussen aanhalingstekens. Want daarmee worden oorlogen goedgepraat; economische en politieke belangen (of spelletjes) krijgen een lading , een vermeende autoriteit. Als we doen alsof het God zelf is die dat allemaal goedkeurt.

In de Bijbel vinden we genoeg richtlijnen voor hoe het niet moet en wat juist wel van waarde is. En dat zien we hier toegespitst in dat verhaal van uitredding. Waar we horen van een God die het hulpgeroep hoort en de ellende ziet. Die dat ter harte neemt, neerdaalt en zegt: Ik ga jullie hier uithalen. Maar jij, Mozes, moet het doen. En mijn Naam gaat met je mee als een belofte: Ik zal er zijn.

Jij moet het doen- *wij* moeten het doen - en zo in Gods naam mensen vrijmaken.

Door op te komen voor wie geen naam hebben, voor wie naamloos ten onder dreigen te gaan als gevolg van een politiek machtsspel. Mensen die worden verfoeid of verguisd; miskend of klein gehouden, omdat ze niet in staat zijn om zelf hun stem te verheffen .

En nauwer aansluitend nog bij ons thema:

Wij (mensen) kunnen het, om onszelf - en wie weet soms ook een ander- te bevrijden van een godsbeeld dat verstikkend is of beklemmend werkt.

God zelf zal ons helpen dat leren we van Exodus 3.

Als een kracht , een energie, een aanwezigheid. Of welk beeld jou of u ook aanspreekt.

Tenslotte nogmaals: In de veelheid van beelden zijn we niet aan de willekeur overgeleverd. "Ik zal er zijn" geeft richting aan ons denken en zijn. Als een ijkpunt, een criterium om het mee te wagen als een piepklein, maar helder fonkelend aspect van Gods bestaan. Als Vuur - Geestkracht, die ons inspireert en op weg gaande houdt. Amen.

Annerien Groenendijk